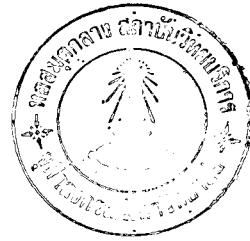

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ในการพัฒนาประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาในด้านเศรษฐกิจ ในด้านการเมือง หรือในทางสังคมและวัฒนธรรม การศึกษานับว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาเพราะ การพัฒนาในด้านต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาแล้วนั้นต้องอาศัยกำลังคนเป็นสำคัญ และกำลังคนจะมี ประสิทธิภาพเพียงใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา^๑

อนึ่ง ทางด้านกำลังคนดังที่กล่าวมานั้นจำเป็นต้องมาจากประชาชนที่มีคุณภาพ ในการ ที่จะสร้างสิ่งเหล่านี้ให้เกิดขึ้นได้นั้นจะต้องอาศัยการจัดการศึกษาที่เหมาะสม ไม่ว่าจะเป็น การจัดการศึกษาในระบบหรือนอกระบบโรงเรียน เพราะการจัดการศึกษาที่เหมาะสมแก่ประชาชน นั้น เป็นบันไดขั้นแรกที่จะนำไปสู่การมีความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการแก้ปัญหา การให้การศึกษาก็จึงเป็นการกระทำอันสำคัญของประเทศที่จะต้องจัดดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับประเทศที่กำลังพัฒนาและมีปัญหาทางสังคมเช่นประเทศไทยนั้น ความต้องการ กำลังคนที่มีคุณภาพเพื่อใช้ในการพัฒนาประเทศย่อมมีมาก แต่ก็ต้องพบกับปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ มากมาย ปัญหาเหล่านั้นได้แก่การขาดเอกภาพในการจัดการศึกษา หลักสูตรไม่สอดคล้องกับ ความต้องการของสังคมอย่างแท้จริง และที่สำคัญที่สุดคือนักบริหารการศึกษาส่วนมากยังขาดความรู้ ในการจัดการที่ดี ส่วนใหญ่จะบริหารงานไปตามความเคยชินและตามแบบฉบับเดิม อันเป็นผล ทำให้งานการศึกษาขาดประสิทธิภาพ^๒ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องหาวิธีแก้ปัญหาดังกล่าวเพื่อให้

^๑ลีปนนท์ เกตุทัต, การปฏิรูปการศึกษา (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ วัฒนาพานิช, ๒๕๑๘), หน้า ๖.

^๒กระทรวงศึกษาธิการ, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติระยะที่ ๔ (๒๕๒๐ - ๒๕๒๔) (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๑๘), หน้า ๑๓.

การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และเพื่อให้การศึกษาในฐานะที่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาประเทศ ได้มีบทบาททางคานาน้อย่างแท้จริง

สำหรับการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา นั้น เป็นการศึกษาในระดับกลางต่อจากระดับประถมศึกษา ที่จัดให้แก่วัยเยาว์ที่มีอายุระหว่าง ๑๒ - ๑๔ ปี โดยมุ่งให้ผูเรียนมีความรู้ทั้งวิชาการและวิชาชีพที่เหมาะสมกับวัย ความต้องการ ความถนัดและความสนใจ เพื่อให้แต่ละคนได้เข้าใจ รู้จักเลือกอาชีพที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคม และเพื่อเตรียมศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไป ตลอดจนเตรียมเพื่อให้ออกไปประกอบอาชีพและสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข การศึกษาในระดับนี้จึงมีเป้าหมายที่สำคัญดังต่อไปนี้

๑. เพื่อพัฒนาความรู้พื้นฐานทั่วไปซึ่งเป็นพื้นฐานของชีวิตให้สูงขึ้นจากระดับประถมศึกษา
๒. เพื่อพัฒนาอาชีพของประชาชน เมื่อเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาและจะสามารถประกอบอาชีพได้ตามที่ตนถนัด โดยไม่ต้องอาศัยความรู้ระดับอุดมศึกษาและอาชีวศึกษา
๓. เพื่อพัฒนาความรู้พื้นฐานในการศึกษาคอร์สระดับสูง
๔. เพื่อพัฒนาอัจฉริยะของแต่ละบุคคล

จรรยา วงศ์สายัญญ์, "การศึกษากับการพัฒนาประเทศ," วารสาร มศว.ปทุมวัน ๒ (กุมภาพันธ์, ๒๕๒๔) :

อุทิตม ฅ นคร, การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๒๐), หน้า ๗.

พนัส หันนาคินทร, การศึกษาของไทย (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๑), หน้า ๑๕๖.

กรมสามัญศึกษา, เอกสารอ่านประกอบการอบรมผู้บริหารการศึกษารุ่น ๑๔ พ.ศ.๒๕๒๔ (กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์การพิมพ์, ๒๕๒๔), หน้า ๑๐๑.

ชงศ์ วงษ์จันทร์, คำบรรยายการพัฒนาการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๒๒), หน้า ๑๒.

จากความสำคัญดังกล่าว จะเห็นว่าการศึกษาในระดับมัธยมศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพกำลังคน โดยเฉพาะกำลังคนระดับกลางที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศหรืออาจกล่าวได้ว่าชาติในอนาคตจะเป็นอย่างไร ก็ดูได้จากการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา

ในปัจจุบันประเทศไทยได้ให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาเป็นอย่างมาก โดยมุ่งที่จะขยายการศึกษาในระดับนี้ออกไปยังส่วนต่าง ๆ ของประเทศ เพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสได้รับการศึกษาในระดับนี้กันอย่างทั่วถึง ซึ่งจะเห็นได้จากแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ ๓ (๒๕๑๕-๒๕๑๘) ได้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาไว้ว่าจะสร้างโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำอำเภอให้ครบทุกอำเภอในปีสุดท้ายของแผน^๑ และในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๔ (๒๕๒๐-๒๕๒๔) ได้มีนโยบายเกี่ยวกับการมัธยมศึกษา โดยมุ่งที่จะขยายการศึกษาระดับมัธยมศึกษาสายสามัญให้มีการรับนักเรียนมากขึ้น โดยปีสุดท้ายของแผนจะรับนักเรียนได้ทั้งสิ้น ๓ ล้านคนและมุ่งสร้างโรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วประเทศให้ได้ ๑๐๐ โรงต่อปี^๒ นอกจากนี้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ ๕ (๒๕๒๔-๒๕๒๘) ยังได้กำหนดนโยบายทางด้านการศึกษาโดยมุ่งที่จะลดอัตราการไม่รู้หนังสือลงเหลือร้อยละ ๑๐.๕ ในปีสุดท้ายของแผน (๒๕๒๘) สำหรับการจัดการศึกษาระดับมัศึกษานั้น มุ่งที่จะสร้างโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ๑ โรงในทุก ๆ ๕ ตำบลใหญ่ ๆ โดยเน้นการสร้างโรงเรียนในท้องถิ่นยากจนและทุรกันดารเป็นสำคัญ^๓ จากแนวนโยบายทั้ง ๓ แผนดังกล่าวมานั้น จะเห็นว่าแผนพัฒนาฉบับที่ ๔-๕ จะเน้นการพัฒนาการศึกษาในเขตชนบทและมุ่งที่จะพัฒนาท้องถิ่นชนบทเป็นสำคัญ และในช่วงของแผนพัฒนาฉบับที่ ๕ นี้เอง ได้มีการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษามาก

^๑กระทรวงศึกษาธิการ, แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ ๓ (๒๕๑๕-๒๕๑๘) (กรุงเทพมหานคร . โรงพิมพ์การศาสนา, ม.ป.ป), หน้า ๕๑.

^๒กระทรวงศึกษาธิการ, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติระยะที่ ๔ (๒๕๒๐-๒๕๒๔), หน้า ๓๒-๓๕.

^๓“กองวางแผนเศรษฐกิจและสังคม, “แผนห้าปีห่อะไรกับประชาชน,” วารสารเศรษฐกิจและสังคม ๕ (กันยายน-ตุลาคม, ๒๕๒๔) : ๒๔.

มาย ที่สำคัญคือการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร โดยประกาศใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑ และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายพุทธศักราช ๒๕๒๔ ซึ่งการจัดการเรียน การสอนตามแนวหลักสูตรทั้งสองฉบับนี้เป็นแนวการจัดการ เรียนการสอนแบบกว้างและจบในตัวเอง นอกจากนี้ยังมีการปรับปรุง เนื้อหาสาระและ กระบวนการ เรียนรู้ให้สามารถตอบสนองความต้องการ ของบุคคลและท้องถิ่นมากขึ้น

จากแนวนโยบายของแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคม และแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ดังที่กล่าวมานั้น กรมสามัญศึกษาในฐานะที่เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่จัดและส่งเสริมการศึกษาระดับ มัธยมศึกษา โดยจัดและ ส่งเสริมการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายดังกล่าว กรมสามัญศึกษาจึงได้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับงานนี้ไว้ดังนี้

๑. จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ให้ผู้เรียนมีความรู้ทั้งวิชาการและวิชาชีพที่ เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม ความต้องการของท้องถิ่นและความแตกต่างระหว่างบุคคล
๒. ปรับปรุงส่งเสริมโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดให้มีความทัดเทียมกัน โดยให้ ความสำคัญต่อโรงเรียนมัธยมศึกษาในท้องถิ่นทุรกันดารและยากจนเป็นอันดับแรก
๓. สนับสนุนให้มีการวางแผนระยะยาวทางการศึกษา เพื่อกำหนดปริมาณการรับ นักเรียนให้เหมาะสมกับความต้องการของท้องถิ่นและความเสมอภาคทางการศึกษา และสอดคล้องกับความต้องการทางเศรษฐกิจและสังคม โดยคำนึงถึงสัดส่วนการจัดการศึกษาระหว่าง รั้งกับราษฎร
๔. ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ ของรัฐ เอกชน และระหว่างประเทศมาใช้ ในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา
๕. ปรับปรุงอัตรา การเก็บเงินบำรุงการศึกษาให้เหมาะสมกับการลงทุนทางการ ศึกษา เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น พร้อมทั้งส่งเสริมจัดหาทุนเพื่อช่วยเหลือผู้เรียนที่ยากไร้
๖. ส่งเสริมให้โรงเรียนมัศึกษามีความพร้อมที่จะบริการและพัฒนาชุมชนในคาน ี่ต่าง ๆ
๗. ปรับปรุงระบบมัธยมศึกษาให้มีการกระจายอำนาจทางการบริหารไปสู่ท้องถิ่นให้ มากขึ้น
๘. จัดกระบวนการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม

๘. ให้มีมาตรการในการป้องกันสิ่งเสพติดให้โทษ อันเป็นภัยต่อผู้เรียน
๑๐. ส่งเสริมให้มีการศึกษาค้นคว้าวิจัย และติดตามผลการจัดมัธยมศึกษา
๑๑. จัดและส่งเสริมให้มีการนิเทศการศึกษา และอบรมครูทั้งก่อนประจำการและประจำการให้ทั่วถึงและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิชาชีพ
๑๒. จัดบริการแนะแนวการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาให้มีประสิทธิภาพ^๑ เพื่อให้แนวโน้มายคั่งกล่าวบรรลุผลสำเร็จ โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานด้านวิชาการ กรมสามัญศึกษาจึงได้กำหนดนโยบายทางด้านวิชาการ โดยมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้
 ๑. จัดดำเนินการสนวิชาชีพให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น
 ๒. ปรับปรุงคุณภาพของ โรงเรียนให้มีคุณภาพใกล้เคียงกัน โดยดำเนินการวางแผนระยะยาวเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและกำหนดเขตโรงเรียนอย่างแท้จริง รวมทั้งการคัดเลือกนักเรียนเข้าเรียนในโรงเรียน
 ๓. จัดให้มีการพัฒนาศึกษานิเทศก์ เพื่อให้มีการนิเทศก์เกี่ยวกับการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาทุกระดับ
 ๔. จัดดำเนินการฝึกอบรมผู้บริหาร ให้ทราบนโยบายทางด้านการบริหารเกี่ยวกับงานวิชาการ
 ๕. จัดให้มีการแนะแนวและปรับปรุงการแนะแนวในระดับโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ
 ๖. พัฒนาโรงเรียนในสังกัดไปในแนวทางเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อชุมชนมากขึ้น
 ๗. จัดหาวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนประเภทต่าง ๆ ตามหลักสูตรใหม่และตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียน
๘. จัดให้มีการค้นคว้าวิจัย ติดตามและประเมินผลจุดประสงค์การเรียนรูตามแนวการจัดหลักสูตร
๘. ดำเนินการทดลองวิชาการ เพื่อหาแนวทางในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

๑๐. ปรับปรุงจริยศึกษา วัฒนธรรม และพลานามัย ให้นักเรียนได้นำไปใช้กับชีวิตประจำวัน *

จากแนวนโยบายที่กล่าวมานั้น หน่วยงานที่จะตอบสนองและนำไปปฏิบัติเพื่อให้มีบรรลุเป้าหมายที่วางไว้คือโรงเรียน แต่เนื่องจากกรมสามัญศึกษามีโรงเรียนในสังกัดกระจายอยู่ทั่วประเทศทั้งในระดับจังหวัด อำเภอ และตำบลถึง ๑,๔๕๔ โรงเรียน เป็นโรงเรียนที่อยู่ในส่วนภูมิภาค ๑,๓๒๕ โรงเรียน ^๒ ในจำนวนนี้เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตการศึกษา ๑๖ จำนวน ๕๔ โรงเรียน และในจำนวนนี้ตั้งอยู่ในจังหวัดปราจีนบุรี ๒๕ โรงเรียน ^๓ นอกจากนี้กรมสามัญศึกษายังมีหน่วยศึกษานิเทศก์ประจำอยู่ในเขตการศึกษาต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือกรมสามัญศึกษาทางด้านวิชาการและช่วยเหลือโรงเรียนต่าง ๆ ในเขตการศึกษานั้น ๆ อีกด้วย ส่วนด้านการบริหารงานโรงเรียนและหน่วยงานในส่วนภูมิภาค กรมสามัญศึกษาได้มอบอำนาจอธิบดีให้ผู้อำนวยการจังหวัดดำเนินงานแทนและมีศึกษาธิการ เขต ศึกษาธิการจังหวัด เป็นผู้ปฏิบัติงานในฐานะผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ ^๔ งานที่กรมสามัญศึกษาให้ความสำคัญเป็นพิเศษและขอความร่วมมือและประสานงานกับทางจังหวัดอย่างจริงจัง คืองานวิชาการ งานบุคคลากร งานงบประมาณ สำหรับงานวิชาการนั้นเน้นเรื่องของการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑ และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายพุทธศักราช ๒๕๒๔ โดยเน้นวิชาการงานและอาชีพ ^๕ อย่างไรก็ตามเท่าที่ผ่านมามาตรฐานทางด้านวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาใน

*กรมสามัญศึกษา, นโยบายการจัดการศึกษากกรมสามัญศึกษา, หน้า ๖๐.

^๒เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๕.

^๓หน่วยศึกษานิเทศก์, กรมสามัญศึกษา, รายงานการศึกษากลุ่มโรงเรียน กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา ๑๖ ปีการศึกษา ๒๕๒๒ (ฉะเชิงเทรา : หน่วยศึกษานิเทศก์, ๒๕๒๒), หน้า ๕๕-๖๖.

^๔กรมสามัญศึกษา, นโยบายการจัดการศึกษากกรมสามัญศึกษา, หน้า ๕๗.

^๕เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๗.

ส่วนภูมิภาคยังไม่ไ้มาครฐานตลอดมา ดังจะเห็นได้จากรายงานการประเมินมาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษาของกรมสามัญศึกษา ปี พ.ศ.๒๕๒๒ พบว่าโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในส่วนภูมิภาคทั่วประเทศ งานที่ควรปรับปรุงเป็นอันดับแรกคืองานวิชาการ สำหรับเขตการศึกษา ๑๖ นั้น งานวิชาการต้องปรับปรุงทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการใช้หลักสูตร เอกสารการใช้หลักสูตร การเรียนการสอน ตลอดจนการวางแผนปรับปรุงงานวิชาการ *

ในฐานะที่จังหวัดปราจีนบุรี ซึ่งเป็นจังหวัดหนึ่งในเขตการศึกษา ๑๖ ที่มีนักเรียนกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาถึง ๘,๖๓๑ คน และมีจำนวนมากเป็นอันดับที่สองรองจากจังหวัดชลบุรี ^๒ แต่เป็นจังหวัดที่มีมาตรฐานการศึกษาต่ำเมื่อเทียบกับจังหวัดต่าง ๆ ในเขตการศึกษาเดียวกัน การที่มาตรฐานด้านวิชาการของนักเรียนต่ำ ย่อมส่งผลกระทบต่อพัฒนาการกำลังคนของจังหวัดและประเทศตามลำดับ การที่จะแก้ปัญหาและพัฒนามาตรฐานทางด้านวิชาการให้ดีขึ้น หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงคือโรงเรียน โดยที่โรงเรียนจะต้องปรับปรุงแก้ไขคุณภาพทางด้านวิชาการให้เข้มแข็งและทันต่อการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ในอันที่จะส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียนการสอนในโรงเรียน แต่สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ขึ้นขึ้นอยู่กับผู้บริหารและคณะครูในโรงเรียนที่จะต้องประสานและร่วมมือกันในการทำงาน การที่จะทำให้เกิดความร่วมมือและประสานงานกันได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นผู้บริหารและครูอาจารย์จะต้องเข้าใจในโครงสร้างกระบวนการบริหารงานวิชาการและรายละเอียดอื่น ๆ เกี่ยวกับงานวิชาการเป็นอย่างดี การบริหารงานวิชาการจึงจะดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิภาพตามเป้าหมายที่วางไว้

เนื่องจากความสำคัญของงานวิชาการมีมากดังที่กล่าวมาแล้ว และโรงเรียนโดยทั่วไปยังมีได้ปฏิบัติงานด้านนี้ให้มีคุณภาพก็เท่าที่ควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนมัธยมศึกษา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

*กรมสามัญศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ, รายงานการประเมินมาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๒๒ (กรุงเทพมหานคร : กรมสามัญศึกษา, ๒๕๒๒), หน้า ๕๕-๕๖.

^๒สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี, สภาพมัธยมศึกษาและโอกาสการเข้าศึกษา (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ในวังหลวง, ๒๕๑๑), หน้า ๕๑.

ในส่วนภูมิภาค จึงเป็นปัญหาที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่งสำหรับการที่จะแก้ปัญหาและการเตรียมงาน
 ด้านวิชาการของโรงเรียนในอนาคต ตลอดจนการหาหลักหรือแนวทางในการปฏิบัติงานด้าน
 วิชาการอันเป็นหน้าที่หลักของโรงเรียนให้เป็นที่ไปในแนวทางเดียวกันยิ่งขึ้น และเพื่อจะได้หา
 ทางสร้างสรรค์ ปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานด้านนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึง
 โครงสร้างและกระบวนการบริหารงานวิชาการของบุคคลากรฝ่ายวิชาการ ตลอดจนความคิด
 เห็นและความเข้าใจเกี่ยวกับงานด้านนี้รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคอันเกิดจากโครงสร้างและ
 กระบวนการบริหารงานวิชาการ อันจะเป็นแนวทางในการเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงการบริหาร
 งานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดปราจีนบุรี รวมทั้งเป็นแนวทางในการศึกษา
 ค้นคว้าและวิจัยเพิ่มเติม อันจะนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าในการจัดการศึกษาและพัฒนาการ
 ศึกษาในระดับมัธยมศึกษาของจังหวัดต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาโครงสร้างการบริหารงานวิชาการของ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด
 กองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา ในจังหวัดปราจีนบุรี
๒. เพื่อศึกษาถึงกระบวนการบริหารงานวิชาการที่เป็นจริงของโรงเรียนมัธยมศึกษา
 สังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา ในจังหวัดปราจีนบุรี
๓. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านวิชาการที่เกิดจากโครงสร้าง
 และกระบวนการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกองการมัธยมศึกษา กรม
 สามัญศึกษา ในจังหวัดปราจีนบุรี

ขอบเขตของการวิจัย

๑. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะ โครงสร้าง กระบวนการบริหารงานวิชาการ
 และปัญหาการปฏิบัติงานด้านวิชาการที่เกิดจากโครงสร้างและกระบวนการบริหารงานวิชาการ
 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา ในจังหวัดปราจีนบุรี
 จำนวน ๒๕ โรงเรียน ในจำนวนนี้เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ๓ โรงเรียน โรงเรียน
 ขนาดกลาง ๔ โรงเรียน และโรงเรียนขนาดเล็ก ๑๘ โรงเรียน

๒. ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้จากความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริงจากการตอบแบบสอบถามและการให้สัมภาษณ์จากผู้บริหารและครูอาจารย์ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดปราจีนบุรี เฉพาะปีการศึกษา ๒๕๒๔ เท่านั้น

ข้อจำกัดของการวิจัย

- ๑. ครู - อาจารย์ ที่จะใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจะเลือกผู้ที่ทำการสอนมาแล้วไม่ต่ำกว่า ๑ ปีการศึกษา
- ๒. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะโครงสร้างและกระบวนการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดปราจีนบุรี ผลการวิจัยจึงใช้ได้กับจังหวัดปราจีนบุรี เท่านั้น

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อให้เป็นที่เข้าใจตรงกันสำหรับการวิจัยครั้งนี้ จึงขอให้ความหมายของคำบางคำ ดังนี้

โรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

การบริหาร หมายถึง การทำงานของคณะบุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป ที่ร่วมกันปฏิบัติการให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน

งานวิชาการ หมายถึง ลักษณะงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการเรียนการสอนในโรงเรียน ได้แก่ หลักสูตร เอกสารการใช้หลักสูตร อุปกรณ์การสอน การใช้ทรัพยากรและแหล่งวิชาในห้องเรียน การจัดการการสอน เวลาเรียนของนักเรียน ห้องวิชาการ การปฏิบัติ

งานวิชาการของครู การช่วยเหลือนักเรียนที่เรียนช้า และส่งเสริมนักเรียนที่เรียนดี การประเมินผลการศึกษา การนิเทศงานวิชาการในโรงเรียน กิจกรรมนักเรียน การประเมินผลงานวิชาการ และการวางแผนงานวิชาการ^๑

โครงสร้างการบริหารงานวิชาการ หมายถึง โครงสร้างในการดำเนินงานทางวิชาการ ได้แก่ การแบ่งงานวิชาการออกเป็นหมวดวิชาต่าง ๆ การจัดตำแหน่งผู้ช่วยผู้บริหารทางวิชาการ การจัดตั้งกรมการวิชาการของโรงเรียน และการมอบหมายงานวิชาการให้ผู้อื่นดำเนินการแทน^๒

กระบวนการบริหารงานวิชาการ หมายถึง การวางแผน การจัดองค์การ การดำเนินงานและการประเมินผลงานเกี่ยวกับงานวิชาการในโรงเรียน

ผู้บริหารงานวิชาการ หมายถึง ผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ ผู้ช่วยผู้บริหาร หัวหน้าหมวดหรือหัวหน้าสายวิชา และบุคคลอื่นที่ทำหน้าที่หรือรักษาการแทนในตำแหน่งดังกล่าว

ครู - อาจารย์ หมายถึง ครู - อาจารย์ที่ปฏิบัติการสอนในหมวดวิชาต่าง ๆ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา นอกเหนือไปจากผู้บริหารงานวิชาการดังที่กล่าวมาแล้ว

ขนาดโรงเรียน หมายถึง โรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียน ตั้งแต่ ๐ - ๔๔๔ คน โรงเรียนขนาดกลางมีนักเรียน ตั้งแต่ ๕๐๐ - ๑,๔๔๔ คน โรงเรียนขนาดใหญ่มีนักเรียน ตั้งแต่ ๑,๕๐๐ - ๒,๔๔๔ คน และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีนักเรียนตั้งแต่ ๒,๕๐๐ คนขึ้นไป^๓

^๑กรมสามัญศึกษา, คู่มือการประเมินมาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ.๒๕๒๓ (ม.ป.ท, ม.ป.ป.), หน้า ๖๔-๘๓.

^๒พิสิฐ คงเมือง, "การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคใต้," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิตศึกษาด้านการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๑), หน้า ๘.

^๓กรมสามัญศึกษา, รายงานผลการประเมินมาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. ๒๕๒๒ (ม.ป.ท, ม.ป.ป.), หน้า ๖.

ประโยชน์ของการวิจัย

๑. ทำให้ทราบสภาพความเป็นจริงเกี่ยวกับโครงสร้างการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดปราจีนบุรี
๒. ทำให้ทราบถึงสภาพความเป็นจริง เกี่ยวกับกระบวนการบริหารงานวิชาการที่ปฏิบัติจริงในโรงเรียนทั้งของฝ่ายผู้บริหารและครูอาจารย์ที่สอนอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดปราจีนบุรี
๓. ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดปราจีนบุรี และผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบในการจัดการศึกษาในจังหวัด ที่จะใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาการบริหารงานวิชาการให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research)

โดยมีวิธีการดังต่อไปนี้

๑. กลุ่มตัวอย่างประชากร ประกอบด้วยบุคคล ๒ ฝ่าย คือ ฝ่ายผู้บริหารงานวิชาการ ได้แก่ผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ หัวหน้าหมวดวิชาหรือหัวหน้าสายวิชา และฝ่ายครูอาจารย์ที่ปฏิบัติหน้าที่สอนอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดปราจีนบุรี จำนวน ๒๕ โรงเรียน โดยทำการสุ่มตัวอย่างดังนี้
 - ก. กลุ่มผู้บริหารงานวิชาการ ใช้จำนวนประชากรทั้งหมดโดยไม่สุ่มตัวอย่าง ได้กลุ่มตัวอย่างประชากรที่เป็นผู้บริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน ๓๐ คน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน ๓๕ คน และโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน ๔๖ คน รวม ๑๑๑ คน
 - ข. กลุ่มครูอาจารย์ คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามขนาดโรงเรียน โดยเลือกสุ่มจากประชากรที่เป็นครูอาจารย์ของโรงเรียนแต่ละโรงเรียนมา ร้อยละ ๔๐ จากประชากรทั้งสิ้น ๔๘๑ คน ได้กลุ่มตัวอย่างประชากรที่เป็นครูอาจารย์ของโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน ๑๒๕ คน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน ๑๑๔ คน และโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน ๑๖๑ คน รวม ๓๐๐ คน
- รวมกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยทั้งสิ้น ๔๑๑ คน

๒. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สำหรับแบบสอบถามนั้นแบ่งออกเป็น ๒ ชุด คือ

ชุดที่ ๑ สำหรับผู้บริหารงานวิชาการ

ชุดที่ ๒ สำหรับครูอาจารย์

แบบสอบถามแต่ละชุดแบ่งออกเป็น ๓ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามที่มุ่งศึกษาเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม และสภาพความเป็นจริงเกี่ยวกับสายงานการบริหาร ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ

(Check list)

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการบริหารงานวิชาการ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเกณฑ์ประเมินค่า (Rating Scale)

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาในการปฏิบัติงานที่เกิดจากโครงสร้างและกระบวนการบริหารงานวิชาการ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเกณฑ์ประเมินค่าและแบบปลายเปิด (Open - end)

ส่วนแบบสัมภาษณ์นั้น เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มุ่งศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างการบริหารงานวิชาการ ใช้สัมภาษณ์ผู้บริหารและครูอาจารย์

๓. การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการส่งและเก็บรวบรวมข้อมูลกลับคืนด้วยตัวผู้วิจัยเองและในขณะเดียวกันก็ได้ทำการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูอาจารย์ของโรงเรียนทุกโรงเรียนที่ผู้วิจัยส่งแบบสอบถาม

๔. การวิเคราะห์ข้อมูล หลังจากได้ข้อมูลกลับคืนมาแล้ว ได้นำข้อมูลมาแจกแจงความถี่ แยกตามขนาดโรงเรียน เพื่อหาการอยละ ค่าเฉลี่ยมัชฌิมเลขคณิต และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้การอยละวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับโครงสร้างการบริหารงานวิชาการและข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้ค่าเฉลี่ยมัชฌิมเลขคณิต และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการบริหารงานวิชาการ และปัญหาในการปฏิบัติงานอันเกิดจากโครงสร้างและกระบวนการบริหารงานวิชาการ

ลำดับชั้นในการเสนอขอมูล

บทที่ ๑ กล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย ข้อจำกัดของการวิจัย คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย และวิธีดำเนินการวิจัย

บทที่ ๒ เป็นเรื่องเกี่ยวกับวรรณคดีและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ ๓ เป็นเรื่องเกี่ยวกับวิธีดำเนินการวิจัย กลุ่มตัวอย่างประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และวิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

บทที่ ๔ เป็นเรื่องเกี่ยวกับวิธีวิเคราะห์และผลการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ ๕ เป็นการสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย